

پچنگها، کومانها و یاسها

Pechenegs, Cumans, Iasians

آندراس پالوتسی هوآرت؛ ترجمه رفیه بهزادی - تهران: وزارت امورخارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۵، ۲۱۳ ص: مصور، نقشه.

کتاب مذکور از رشته کتابهای مباحث آسیای مرکزی و قفقاز است که دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امورخارجه در مورد تاریخ، اقوام، هنر، جغرافیای منطقه آسیای مرکزی به چاپ رسانده است. نویسنده کتاب از اعضای آکادمی علوم بوداپست مجارستان و استاد دانشگاه آن شهر می‌باشد. کتاب مشتمل بر مطالبی در مورد اقوام مهاجر بیابانگردی است که از سده دهم تا سیزدهم وارد حواشی غربی استپ اوراسیایی و حوزه کارپات شدند. در پایان سده نهم، قومی به نام پچنگ در غرب رود ولگا اقامت گزیده بودند؛ در اواسط سده یازدهم غزها و پس از آنها کومانها ظاهر شدند. در نیمه اول سده سیزدهم، اتحادیه نیرومند طایفه‌ای کومان - قبچاق بر اثر لشگرکشی‌های عظیم مغولان به غرب درهم شکسته شد.

در آغاز هزاره، دولت روبه استحکام هنگری در چند مورد، گروههایی از اتحادیه‌های طایفه‌ای بیابانگرد را که در حال تجزیه بودند، پذیرفتند و آنها را اسکان دادند و از میان آنها، سواره نظام سبک اسلحه ارتش ثابت پادشاه را، که بر طبق فنون بیابانگردان می‌جنگیدند، سازماندهی کردند.

این مردمان که به تازگی وارد هنگری شده بودند از امتیازات دسته‌جمعی برخوردار بودند و روش زندگی و آداب و عقاید کفرآمیز دیرین خود را تا مدتها حفظ کردند و سرانجام بتدریج در آنجا سکونت اختیار نمودند و عیسویت را پذیرفتند و بالاخره در جامعه مجار مستحیل شد. در این کتاب مؤلف از منابع مکتوب، یافته‌های باستان‌شناختی و مجموعه غنی تصاویر آن زمان استفاده کرده است، تا اصل و منشاء، تاریخ و بقایای فرهنگی مهمترین گروههای نژادی شرقی، یعنی پچنگها و کومانهای ترک‌زبان و یاس‌های ایرانی زبان، را که در قرون وسطی وارد هنگری شدند، به ما معرفی کند. مؤلف با استفاده از نتایج پژوهشهای باستان‌شناختی اخیر، به انضمام بعضی از کاوشهای شخصی خود، در واقع تصویری از اوضاع اقامتگاهها، هنر سپاهگیری برجسته، پوشش، دین و هنر این اقوام را به دست داده و مرحله همگونی آنان را ترسیم کرده است.

در بخش پایانی کتاب، ما به فصلی تحت عنوان «گاه‌شناسی» برمی‌خوریم که وقایع مهم و حوادث تاریخی را با ذکر سالهای میلادی و توضیح مختصر ذکر می‌نماید که بسیار خواندنی است. همچنین، پس از آن فهرست و شرح ۷۳ تصویر به‌علاوه تفسیر ۷۸ لوح به دست آمده را ملاحظه می‌کنیم که نشان از دقت نویسنده و تحقیق عمیق وی می‌باشد.